

Brüssel, 8. november 2023
(OR. en)

14655/23

SOC 718
EMPL 508
DIGIT 233
FREMP 300
MI 900

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Eelnõu: nõukogu järelused, mis käsitlevad digitaliseerimist sotsiaalkindlustuse koordineerimise valdkonnas eesmärgiga hõlbustada sotsiaalkindlustusõiguste kasutamist ELis ja vähendada halduskoormust – <i>Heakskiitmine</i>

1. Eesistujariik koostas nõukogu järeluste eelnõu teemal „Digitaliseerimine sotsiaalkindlustuse koordineerimise valdkonnas eesmärgiga hõlbustada sotsiaalkindlustusõiguste kasutamist ELis ja vähendada halduskoormust“.
2. Sotsiaalküsimuste töörühm vaatas järelused läbi 2. ja 13. oktoobril 2023.
3. Käesoleva märkuse lisas esitatud eelnõu teksti suhtes on jõutud põhimõttelisele kokkuleppele.
4. Alaliste esindajate komiteel palutakse:
 - kinnitada oma nõusolekut lisas esitatud järeluste eelnõu tekstiga ning
 - edastada käesoleva märkuse lisas esitatud järeluste eelnõu nõukogule (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) 27.–28. novembri 2023. aasta istungil heakskiitmiseks.

**Digitaliseerimine sotsiaalkindlustuse koordineerimise valdkonnas eesmärgiga hõlbustada
sotsiaalkindlustusõiguste kasutamist ELis ja vähendada halduskoormust**

Nõukogu järelduste eelnõu

VÖTTES ARVESSE, ET

1. digitaliseerimise peamine eesmärk on suurendada protsesside ning andmete kasutamise ja vahetamise tõhusust ning lihtsustada ja kiirendada haldusmenetlusi;
2. 2020. aastal esitas Euroopa Komisjon teatise „Euroopa digituleviku kujundamine“ ja 2021. aastal teatise „Digikompass 2030: Euroopa tee digikümnendil“;
3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta otsusega (EL) 2022/2481 loodi digikümnendi poliitikaprogramm, mille üks eesmärke on see, et EL ja selle kodanikud saaksid kasu turvalisest digiidentiteedist, mis võimaldab igal kasutajal kontrollida enda kohta internetis olevaid andmeid ja oma internetitoiminguid;
4. digikümnendi poliitikaprogrammis 2030 seatakse eesmärgiks teha peamised avalikud teenused 2030. aastaks internetis täielikult kättesaadavaks ning üldeesmärkideks a) edendada inimkesket, põhiõigustel põhinevat, kaasavat, läbipaistvat ja avatud digikeskkonda koos turvaliste ja koostalitlusvõimeliste digitehnoloogiate ja -teenustega ning b) pakkuda kaasavaid, tõhusaid, koostalitlusvõimelisi ja individuaalseid avalikke teenuseid ja vahendeid, mis vastavad rangetele turva- ja privaatsusnõuetele. Kooskõlas nende eesmärkidega on komisjon teinud koostalitleva Euroopa määruse ettepaneku, et kehtestada meetmed avaliku sektori koostalitlusvõime kõrge taseme tagamiseks kogu liidus. Koostalitleva Euroopa määruse ettepanekuga soovitakse kaotada liidu koostalitlusmaastiku killustatus ning võimaldada liidu haldusasutustel teha koostööd ja panna avalikud teenused piiri- ja sektoriülesele tõhusalt toimima;

5. digikümnendi poliitikaprogrammis 2030 on seatud ka eesmärk, et 2030. aastaks oleks 100 %-l liidu kodanikest juurdepääs turvalistele e-identimise vahenditele, mida tuleb kasutada peamiste avalike teenuste osutamiseks kogu ELis;
6. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärv teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks, on sätestatud rida digitaalse halduse kohustusi, mis põhinevad mittediskrimineerimise ja andmete ühekordse küsimise põhimõttel, ning menetlustega seotud teabenõuded. Määruse kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et 2023. aasta detsembriks on kodanikele ja ettevõtjatele täiel määral veebis kättesaadavad 21 haldusmenetlust ning neil on võimalus need veebis läbida ja saada nende tulemus. Mõned protsessid on seotud sotsiaalkindlustuse koordineerimisega¹;
7. lisaks tugineb Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava 20 peamisele põhimõttele ja õigusele kodanike jaoks õiglasemate ja hästitoimivate tööturgude ja sotsiaalhoolekandesüsteemide tagamiseks. Selles esitatakse Euroopa Liidule olulised eesmärgid, mis tuleb saavutada 2030. aastaks. Tegevuskavas teatati ka Euroopa sotsiaalkindlustuspassi (ESSPASS) katseprojekti käivitamisest, et uurida 2023. aastaks digilahendust sotsiaalkindlustusõiguste piiriüleseks kontrollimiseks;
8. 2023. aasta esimesel poolel pühendati sotsiaalkindlustuse koordineerimise valdkonna digitaliseerimisele kaks üritust: 1. märtsil 2023 toimunud kõrgetasemeline konverents teemal „Digitaliseerimine sotsiaalkindlustuse koordineerimise valdkonnas (ESSPASS) ja töökaardid“ ning 8. märtsil 2023 toimunud halduskomisjoni töörühma koosolek;

¹ Sotsiaalkindlustuse koordineerimise valdkonnas digitaliseeritavad menetlused hõlmavad kohaldatava õiguse kindlaksmääramise taotlemist kooskõlas määruse (EÜ) nr 883/2004 II jaotisega, Euroopa ravikindlustuskaardi taotlemist ning pensioni- ja eelpensionihüvitiste taotlemist kohustuslikest pensioniskeemidest.

9. 2023. aasta septembris avaldas komisjon esimese iga-aastase aruande digikümnnendi olukorra kohta;
10. 2023. aasta septembris esitas komisjon vastavalt määruse (EL) 2018/1724 artiklile 36 Euroopa Parlamendile ja nõukogule esimese iga kahe aasta tagant esitatava rakendusaruande ühtse digivärava ja siseturu toimimise kohta, mis põhineb kõnealuse määruse artiklite 24, 25 ja 26 kohaselt kogutud statistikal ja tagasisidel. Aruandes hinnatakse artikli 14 kohaldamisala (andmete ühekordse küsimise põhimõtte kohaldamine), võttes arvesse tehnika, turu ja õiguse arengut selles osas, mis puudutab tõendite vahetamist pädevate asutuste vahel;
11. lisaks tehakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) artikli 72 punktis d halduskomisjonile ülesandeks propageerida uusi tehnoloogiaid, et hõlbustada isikute vaba liikumist, eelkõige teabevahetuse korralduse kaasajastamise ja sotsiaalkindlustusasutuste vahelise teabevoog kohandamisega. Peale selle rõhutatakse määruses (EÜ) nr 987/2009² elektrooniliste vahendite kasutamise tähtsust liikmesriikide asutuste vahelises andmevahetuses ning halduskomisjoni rolli sellise andmevahetuse struktuuri, sisu ja vormingu ning üksikasjaliku korra kindlaksmääramisel;
12. 6. septembril 2023 esitas komisjon teatise „Sotsiaalkindlustuse koordineerimise digiüleminek vaba liikumise hõlbustamine ühtsel turul“. Teatises tehakse kokkuvõtte olemasolevatest digialgatustest ja antakse ülevaade vaba liikumist ja tööjõu liikuvust toetavate mitmesuguste digiprojektide vahelistest seostest, näidates nende algatuste koostoimet ja kooskõla. Teatises pakutakse välja ka meetmed, mis tuleb võtta lühikeses ja pikas perspektiivis piiriüleste sotsiaalkindlustusprotsesside edasiseks digitaliseerimiseks;

² Põhjendused 3 ja 4; artiklid 4 ja 95.

TUNNISTADES, ET

13. kodanike kasvav nõudlus ja viimaste aastate kogemused, sealhulgas COVID-19 pandeemia, on toonud esile digitaliseerimise tähtsuse tervise ja sotsiaalkindlustuse valdkonnas ning vajaduse kiirendada selle rakendamist, kaasates kõik liikmesriigid ja sektorid nii riiklikul kui ka riikidevahelisel tasandil;
14. digitaliseerimine sotsiaalkindlustuse valdkonnas on viimastel aastatel edenenud tänu mitme algatuse väljatöötamisele. Sotsiaalkindlustusteabe elektrooniline vahetamine (EESSI) võimaldab detsentraliseeritud IT-süsteemina sotsiaalkindlustusasutustel kogu liidus vahetada teavet kiiremini ja turvalisemalt. Selle täielik rakendamine peaks lõpule viidama 2024. aasta lõpuks. Katseprojekt ESSPASS loodi selleks, et lihtsustada suhtlust liikuvate kodanike ja avaliku sektori asutuste vahel. Pärast katsetegevuse esimest etappi katsetavad kaks konsortsiumi – Digital Credentials for Europe (DC4EU) ja Vector – Euroopa Komisjoni rahalisel toetusel porditava dokumendi A1 ja Euroopa ravikindlustuskaardiga seotud menetluste digitaliseerimist. Nende ulatuslike digilahenduste katseprojektide tulemused seoses sotsiaalkindlustusõiguste piiriülese kontrollimisega peaks avaldatama 2025. aasta teiseks kvartaliks. Tulevane Euroopa digiidentiteedi raamistik, millega vaadatakse läbi määrus (EL) nr 910/2014 (eIDASe määrus), peaks moodustama identimise ja usalduse aluse projekti ESSPASS ja võimalik, et ka muude tulevaste sotsiaalkindlustuse valdkonna digialgatuste puhul;
15. eIDASe kui usaldusraamistiku ja Euroopa Liidu digiülemineku strateegia ühe samba eesmärk on suurendada ettevõtjate jaoks tehingute turvalisust, vähendada halduskoormust ja muuta tööprotsessid tõhusamaks;

16. EESSI on väga ambitsioonikas pikaajaline projekt, mis juba toimib kõigis osalevates riikides, kuigi mitmed riigid peavad süsteemi veel täielikult rakendama. Protsesside ühtlustamiseks ja parandamiseks on käivitatud tööprotsesside parandamise programm. Programmi eesmärk on parandada EESSI toimimist ja teabevahetuse tõhusust ning saadud kogemuste põhjal võiks see aidata ka lühendada tulevaste arenduste rakendusperioodi;
17. nende projektide põhieesmärk on muuta kodanike ja haldusasutuste, samuti riikide ametiasutuste vaheline piiriülene teabevahetus lõpp-punktide vahel paberivabaks, pakkudes kõik andmekaitsega seotud tagatised;
18. tehnoloogia areng ja digitaalsed vahendid võivad aidata kaasa tulevaste seadusandlike muudatuste rakendamisele. Seadusandlikke muudatusi tuleb siiski eraldi põhjalikult hinnata;
19. kuna ühiskond ja sotsiaalkindlustusteenused muutuvad üha digitaalsemaks, vajab teenustele võrdse juurdepääsu tagamisel ja nende digitaliseerimisel täielikku tähelepanu ka digikirjaoskuse, digioskuste ja e-kaasatuse küsimus. Pandeemiast saadud kogemused on näidanud, et enamik elanikkonnast on alates 2020. aastast omandanud mõned digioskused,³ kuid samuti on see toonud esile, kui oluline on tagada, et digiüleminek tooks kasu kõigile kodanikele, sealhulgas kõige haavatavamatele. Kodanikukeskne lähenemisviis on väga oluline, et võidelda digitaalse tõrjutuse vastu, vähendada digilõhet ja võidelda võimalike hüvitisesaajate poolse kasutamata jätmise probleemiga. Euroopa oskusteaasta edendab ümber- ja täiendõppe mõtteviisi, et realiseerida digiülemineku täielik potentsiaal sotsiaalselt õiglasel ja kaasaval viisil. Sellega seoses tuleks jätkata jõupingutusi ja investeringuid. Samal ajal peaks olema endiselt võimalik kasutada oma sotsiaalkindlustusõigusi nendel inimestel, kellel puudub täielik juurdepääs digitaliseeritud menetlustele;

³ Eurostat – Individuals' level of digital skills (until 2019) (online data code ISOK_SK_DSKL_I) [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](#) ja Individuals' level of digital skills (from 2021 onwards) (online data code: ISOK_SK_DSKL_I21) [Statistics | Eurostat \(europa.eu\)](#).

20. mis puudutab avalike haldusasutuste juhtimist, siis tuleks digitaliseerimist käsitada kui vahendit, mida tuleb kasutada ja rakendada terviklikult alati, kui see on mõistlik. Arvesse tuleks võtta riiklikke olusid ning ka kulude ja tulude suhet. Küsimus ei ole üksnes kodanike ja ettevõtjate võimaluses suhelda haldusasutustega internetis, et algatada teatav protsess. Viivituste ning täiendava halduskoormuse ja kulude vältimiseks võivad digitaalsetest vahenditest saada kasu ka haldusasutused, et kiirendada protsesse, tuvastada dubleerimist ning vähendada pettuse- ja vigade ohtu. See ei välista inimese sekkumist juhtudel, kui on vaja isiklikku nõustamist või juhtumipõhist hindamist;

RÕHUTADES, ET

21. alates 2020. aastast on riiklike ja piiriüleste sotsiaalkindlustusprotsesside digitaliseerimisel tehtud rohkem edusamme kui varasematel aastatel. Vaatamata tehtud edusammudele on sotsiaalkindlustuse koordineerimise digitaliseerimist siiski veel võimalik edendada, pidades silmas ka uusi väljavaateid avavate uute tehnoloogiate kiiret arengut, mida võiks arvesse võtta;
22. olemasolevad ELi rahalised vahendid, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastu ning Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+), võiksid aidata edendada digitaliseerimist liikmesriikides, eelkõige digitaalselt vähem arenenud liikmesriikides;
23. komisjoni algatuste eesmärk on edendada digitaliseerimise arengut, asetades lisaks haldusasutuste piiriülese ja valdkondadevahelise koostalitlusvõime soodustamisele selle eesmärgi keskmesse kodanikud, luues lihtsat keelt kasutavad intuiitiivsed ja kasutajasõbralikud vahendid;

24. käimasolevate ja kavandatavate digitaliseerimisprotsesside poliitiliseks suunamiseks ning edusammude jälgimiseks on olulised liikmesriikide ametiasutuste ja komisjoni esindajate vahel toimuvad regulaarsed arutelud. Samuti on äärmiselt oluline tagada, et nendesse regulaarsetesse aruteludesse oleksid kaasatud sotsiaalkindlustusasutused, arvestades nende eksperditeadmisi, ning edendada heade tavade jagamist;
25. komisjon võtab koos halduskomisjoni ja tehnikakomisjoniga aktiivse rolli, et analüüsida mitmesuguste digialgatuste mõju liikuvate kodanike poolt sotsiaalkindlustusõiguste kasutamisele. See annaks ka võimaluse vastastikuseks õppimiseks ja parimate tavade jagamiseks liikmesriikide vahel;
26. vältimaks killustatust ja saamaks selget ülevaadet erinevatest digialgatustest, nende mõjust sotsiaalkindlustuse koordineerimisele ja nende võimalikust kattuvast mõjust, tuleks tähelepanu pöörata koostööle ja teabevahetusele erinevate ELi algatuste ettevalmistamisel ja käsitlemisel;
27. uued Euroopa digitaliseerimisalgatused peaksid tuginema praeguste algatuste hindamisele ning täiendama olemasolevaid Euroopa ja riiklikke vahendeid;

**EUROOPA LIIDU NÕUKOGU KUTSUB LIIKMESRIIKE ÜLES, VÕTTES ARVESSE
NENDE SISERIIKLIKKE OLUSID,**

28. jätkama meetmete võtmist, et tagada selliste olemasolevate ja uute digi- ja koostalitlusvõimeliste algatuste rakendamine, mis lihtsustavad ja kiirendavad haldusmenetlusi ja teabevahetust liikmesriikide ametiasutuste vahel ning tagavad vastavuse kohaldatavatele ELi õigusaktidele, eelkõige viies EESSI rakendamise ja täieliku kasutuselevõtmise lõpule hiljemalt 2024. aastaks;
29. suurendama jõupingutusi, et saavutada 2030. aastaks digikümnnendi eesmärgid teha internetis kättesaadavaks 100 % peamistest avalikest teenustest, sealhulgas sotsiaalkindlustuse valdkonnas, ning tagada 100 %-le inimestest juurdepääs e-identimise (eID) vahenditele, mida tuleb kasutada peamiste avalike teenuste osutamiseks kogu ELis, sealhulgas sotsiaalkindlustuse valdkonnas;
30. säilitama investeeringud sotsiaalkindlustuse ja sotsiaalkaitsega seotud riiklike ja piiriüleste juhtumite käsitlemise protsesside automatiseerimisse;
31. jätkama jõupingutusi ühtse digivärava määrase kohaste menetluste digitaliseerimiseks sotsiaalkindlustuse koordineerimise valdkonnas;
32. kaaluma katseprojekti ESSPASS esimese etapi järelmeetmena osalemist porditava dokumendi A1 ja Euroopa ravikindlustuskaardiga seotud menetluste digitaliseerimist katsetavate konsortsiumide Digital Credentials for Europe (DC4EU) ja Vector tegevuses;

33. julgustama oma haldusasutusi tegema koostööd sujuva ja õigeaegse teabevahetuse kaudu, et tagada töötajate ühtlane katmine ühtsel turul; muutma kõik sotsiaalkindlustusprotsessid, sealhulgas piiriülesed protsessid, töötajatele, ettevõtjatele ja asjaomastele haldusasutustele selgeks, läbipaistvaks ja sujuvaks;
34. püüdma tagada, et digitaliseerimine aitaks kiirendada liikuvate kodanike ja ettevõtjate õiguste ja kohustuste kindlaksmääramist, tõsta inimeste õiguste kaitse taset, vähendada vigade ja pettuse ohtu ning tagada sotsiaalkindlustussüsteemide jätkusuutlikkust;
35. jätkama meetmete võtmist andmekaitse tugevdamiseks digialgatuste rakendamisel, kuna sotsiaalkindlustuse koordineerimine puudutab tundlikke isikuandmeid;

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU KUTSUB KOMISJONI ÜLES

36. levitama komisjoni 6. septembri 2023. aasta teatist sotsiaalkindlustuse koordineerimise digiülemineku kohta, soodustades sellel teemal liikmesriikidevahelist arutelu, et edendada sotsiaalkindlustuse koordineerimise digitaliseerimist käsitlevat dialoogi ja teabevahetust erinevatel foorumitel, näiteks kõrgetasemelistel kohtumistel liikmesriikidega, mida komisjon korraldab igal aastal, nagu on märgitud teatises⁴;
37. jätkama EESSI täieliku ja nõuetekohase rakendamise toetamist liikmesriikides, sealhulgas olemasolevate ELi rahaliste vahendite ja IT-alaste eksperditeadmiste abil, ning tegema liikmesriikidega koostööd, et pidevalt parandada süsteemi tõhusust ja tulemuslikkust;
38. analüüsima koostöös liikmesriikidega katseprojekti ESSPASS esimesele etapile järgnenud konsortsiumide käimasoleva katsetegevuse tulemuste põhjal järgmisi samme, sealhulgas võimalust võtta ESSPASSi lahendus kasutusele kõigis ELi riikides, ning hindama õigusraamistiku muutmise võimalikku vajadust;
39. hoidma liikmesriike kursis sotsiaalkindlustuse koordineerimise seisukohast oluliste digitaliseerimisalgatuste hetkeseisuga iga-aastaste kõrgetasemeliste kohtumiste ning halduskomisjoni ja tehnikakomisjoniga toimuva korrapärase teabevahetuse kaudu;

⁴ „Komisjon (...) korraldab kord aastas kõrgetasemelisi kohtumisi liikmesriikidega, et arutada ja toetada täiendava digitaliseerimise, standardimise ja automatiseerimise rakendamist sotsiaalkindlustuse koordineerimisel, hõlbustades liikumisvabadust ja tööjõu liikuvust, sealhulgas suuremat koostalitlusvõimet muude asjaomaste sektoritega.“ COM(2023) 501, lk 15.

40. edendama heade tavade jagamist liikmesriikide vahel Euroopa Tööjõuameti (ELA) toetusel, austades samal ajal halduskomisjoni ja tehnikakomisjoni rolli ja pädevust selles valdkonnas vastavalt määruse (EÜ) nr 883/2004 artiklitele 72 ja 73 ning kehtivat ELA ja halduskomisjoni vahelist koostöölepingut;
41. uurima koostöös halduskomisjoniga tehnikakomisjoni võimalusi aidata uurida riiklike ja ELi digialgatuste mõju ja kasu sotsiaalkindlustuse koordineerimisel, võttes samal ajal arvesse nende algatuste erinevaid juhtimisstruktuure;
42. tuginedes ELA analüüsile riiklike digilahenduste ja riiklike süsteemide digitaalse küpsuse kohta, aitama liikmesriikidel investeringuid paremini suunata, tagades seeläbi, et edusammud on üheaegsed kogu Euroopas;
43. jätkama sotsiaalkindlustuse koordineerimise digitaliseerimise osas ühtse käsituse tagamist, kindlustades koostoime juba olemasolevate digivahendite ja -lahenduste vahel ning eri algatuste lähendamise;
44. analüüsima tehisintellekti võimalikku kasutamist sotsiaalkindlustuse koordineerimise kontekstis;
45. uurima võimalust veelgi lihtsustada ja ühtlustada menetlusi, mis reguleerivad inimeste ja töötajate vaba liikumist ELis, võttes arvesse riiklike protsesse ja kehtivaid liidu norme sotsiaalkindlustuse koordineerimise valdkonnas.
